

Vignettes

- Sarah, a fledgling dentist, is setting up her practice, and trying to figure out what to charge her patients for routine dental exams. From a halachic perspective, what factors should she consider?
- Paul, a dentist who works in a disadvantaged area, is frequently faced with patients who say they cannot pay their bills. Is Paul permitted to refuse to treat them?
- Lisa, an OB/GYN, takes call on Shabbat at the hospital, for which she is supposed to receive compensation. May she accept the money?

Vignette 1: How much may Sarah charge?

1. Code of Jewish Law, Yoreh Deah 336:2

הרופא, אסור ליטול שכר החכמה והלימוד, אבל שכר הטורח והבטלה, מותר.

A doctor may not take payment for conveying knowledge and teaching, but he may take payment for strain and time lost [from other remunerative pursuits].

2. Mishnah, Nedarim 4:4

המודר הנאה מחבירו... מרפאהו רפואת נפש אבל לא רפואת ממון

One who is not permitted to benefit another due to a vow... is permitted to heal him, but not to heal his property.

3. Talmud, Bechorot 29a

אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא ראה למדתי אתכם וגו' - מה אני בחנם אף אתם בחנם.

Rav Yehudah cited Rav: Devarim 4:5 says, "See, I have taught you." Just as I taught you for free, so you must teach for free.

4. Talmud, Bava Kama 85a

ואי א"ל: מייתינא אסיא דמגן במגן, א"ל: אסיא דמגן במגן - מגן שוה.

If an assailant says, "I will bring you a doctor for nothing," he may reply, "A doctor who heals for nothing is worth nothing."

5. Ramban (13th century Spain), Torat haAdam, Shaar haSakkanah

ולענין שכר רפואה נראה לי דמותר ליטול מהן שכר בטלה וטרחא, אבל שכר הלמוד אסור

Regarding wages for healing, it seems to me that one may take payment for time lost and strain, but not for teaching.

6. Rabbi Yechiel Michel Epstein (early 20th century Lithuania), Aruch haShulchan Yoreh Deah 336:3

כשכותב לו לבית הרוקח ליתן כך וכך הוי שכר טירחא ומותר:

[Payment for] writing to the pharmacy to give X and Y is payment for strain, and permitted.

7. Tosafot, Bechorot 29a מה

ואין לתמוה על דייני גזירות שבירושלים שהיו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה דבלאו טעמא דאגר בטלה דמוכח שרי התם כיון דכל עסקם היה על זה ולא היו עוסקין בשום מלאכה שעל כרחם צריכין להתפרנס

Do not be surprised by the Jerusalem judges who were paid from the Temple collection. They were paid for time lost [in the actual moment of work], which is permitted. More, this was their entire pursuit, and they did not engage in other work, and they needed to survive!

8. Rabbi David haLevi (17th century Poland), Taz to Code of Jewish Law, Yoreh Deah 336:3

כיון שכבר התנה עמו והתחייב נגדו חייב לשלם כיון דלאו עליה דידיה לחודיה רמיא מצוה זאת דהא כל אדם יוכל להתחכם ללמוד רפואות He stipulated it and the patient obligated himself to pay, and the mitzvah is not only incumbent upon this doctor, but anyone could train in medicine.

9. Talmud, Bava Kama 116a

הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו, אמר לו טול דינר והעבירני - אין לו אלא שכרו; אלמא אמר ליה: משטה אני בך
"If a person is fleeing imprisonment and there is a ferry before him, and he says, 'Accept a *dinar* and take me across,' the ferry driver only receives the standard wage." We see that one can say, "I was fooling you."

10. Ramban (13th century Spain), Torat haAdam, Shaar haSakkanah

אם התנה בשכר הרופא הרבה חייב ליתן לו, שחכמתו מכר לו ואין לה דמים.
If he stipulates a large salary for a doctor, he must pay it. The doctor sold wisdom to the patient, and that is priceless.

11. Talmud, Bava Batra 8b

ורשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים, ועל שכר פועלים, ולהסיע על קיצתן
Townsppeople may make rules for measures and prices and wages, and may fine those who violate the norms.

12. Rabbi Moshe Isserles, Code of Jewish Law (16th century Poland), Even haEzer 130:21

וי"א דמתנין עם העדים שאם יקלקלו הגט שישלמו אותו, ומכח זה מותר להם לקבל שכר הרבה, או מטעם דהעדים אסורים לישא הגרושה
Some say that one may stipulate that witnesses must pay if they ruin the *get*, and this is why they may receive great payment. Alternatively, it is because the witnesses may not marry the divorcee.

13. Rabbi Gedaliah Rabinowitz, *Laws of the Doctor and Saving Lives*, Halachah U'Refuah 2 (1981) pg. 141

מי שרוצה להיות רופא, מוכרח הוא להשקיע הרבה שנות יגיעה ועמל... וגם מוכרח הוא להשקיע הון תועפות לשלם בעד שכר לימודו בבית ספר לרפואה.

One who wishes to be a doctor must invest many years of work... And he must also invest great wealth for tuition...

Vignette 2: Must Paul treat patients who cannot pay?

14. Rashi to Kiddushin 82a

אינו משבר לבו למקום, ופעמים שהורג נפשות, ויש בידו לרפאות העני ואינו מרפא.
He does not subdue his heart before Gd, sometimes he kills, and he is able to heal the poor but he does not heal.

15. Rabbi Dr. Avraham Sofer Abraham (today, Israel), Nishmat Avraham Yoreh Deah 336:11: end

והעיר לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א: ומה יהיה אדם שיש לו נאמנות רק לגבי רופא מסויים, ואם כי יש רופאים בחינם, אבל רוצים דוקא זה שלוקח כסף? האם כופין אותו לרפאות בחנם?

Rabbi Yehoshua Neuwirth pointed out to me: What will be when a man trusts only a certain doctor, even though there are other doctors who would treat for free – he only wants the doctor who requires payment? Will we force that doctor to treat for free?

16. Rabbi Moshe Isserles (16th century Poland), Code of Jewish Law, Yoreh Deah 261:1

ואם עומד במרדו, ואין יד האיש משגת לתת לו שכרו, הוי כמי שאין לו אב שב"ד חייבים למולו, ולכן ב"ד היו כופין אותו...
If a *mohel* refuses [to circumcise for free] and the father cannot afford it, the child is like one who has no father, such that the court is obligated to circumcise him. Therefore, the court may compel the *mohel*...

17. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 5: Ramat Rachel 24:3

והרי נימוק זה לא שייך בנידוננו, אם לא שנאמר גם כן דבאין יד החולה משגת לרפא את עצמו חל על הב"ד שהמה יד עניים חיוב לרפאות את הדל הזה מכה חיובא דחייבה תורה בוהשבתו לו לרבות אבידת גופו, וממילא מכיון שחל עליהם החיוב הזה ביכלתם כבר לכוף את הרופא בכח ב"ד שילך לרפאותו חנם דומיא דההיא דמילה.

This reason [of Rabbi Isserles] is not relevant here, unless we would say that when a patient lacks the ability to heal himself, the court, as the hand of the needy, is obligated to heal this needy person. This would be a function of the Torah's obligation of "you shall restore it to him", which includes loss of his body. Then, since this obligation rests upon the court, they can compel the doctor, with the court's powers, to heal for free, like in the case of circumcision.

18. Rabbi Yehudah Leib Tzirelson (20th century Russia), Atzei haLevanon 61

בב"ק פא: איתא דמדכתיב "והשבותו לו" נקטינן דהשבת גופו מדאורייתא, והנה פשיטא דלאו דוקא השבת כל גופו, היכא שהוא כולו בסכנה, אלא דהוא הדין נמי השבת אבר אחד מאברי האדם...

Bava Kama 81b says we learn from "You shall restore it to him" that restoring one's body is a biblical obligation. It is obvious that this is not only true regarding restoring his entire body, where all of it is in danger; the same rule applies regarding saving one limb...

19. Rabbi Dr. Avraham Sofer Abraham (today, Israel), Nishmat Avraham Choshen Mishpat 333:1

לפי חוקי התורה, יכול בית דין (כשידו תקיפה) לדון בענין כבר בהתחלת הסיכסוך, ולהיטיב את שני הצדדים לקבל דין צודק שעקרוננו הטיפול הטוב ביותר לחולה

By Torah law, an empowered court could adjudicate the matter from the start, and obligate the two sides to accept a righteous verdict which is based on the principle of providing the best treatment for the patient.

20. Rabbi J. David Bleich (today, USA), *Physician Strikes*, Tradition 21:3, pp. 82-83

<http://traditionarchive.org/news/originals/Volume 21/No. 3/Survey Of Recent.pdf>

The physician who stipulates his fee in advance may collect the amount stipulated because acceptance of his services is to be construed as acquiescence to the terms stipulated. Such constructive acquiescence is inferred because the patient accepts the benefit conferred without demur. However, in the Israeli dispute, the doctors sought compensation, not from the patients, but from the government, or from the hospitals which employ them. The government might counter with the argument that, since it receives no direct benefit from the physicians' services, failure to engage in a lockout does not constitute acquiescence.

Vignette 3: May Lisa accept payment for taking call on Shabbat?

21. Talmud, Bava Metzia 58a

השוכר את הפועל לשמור את הפרה... אין נותנים לו שכר שבת

One who hires a worker to guard the red heifer... may not pay him for Shabbat.

22. Code of Jewish Law (16th century Israel), Orach Chaim 306:4

השוכר את הפועל לשמור זרעים או דבר אחר אינו נותן לו שכר שבת...

One who hires a worker to guard plants or something else does not pay him for Shabbat...

23. Mordechai ben Hillel (13th century Germany), Ketuvot 189

פסק הרב ר' ברוך מכאן יש לי חשש על החזנים שמשכירים אותם להתפלל בשבת. והרב ר' שמואל [*בני] אומר דאין איסור, דהא נותנין לו שכר לקיים המצוה להתפלל:

Rabbeinu Baruch ruled: Based on this [the appearance of payment for Shabbat work], I am concerned about chazanim who hire themselves out to pray on Shabbat. But Rabbi Shemuel [my son] says that there is no prohibition, for we pay him to fulfill the mitzvah to pray.

24. Responsa of Rabbi Yisrael of Bruna (15th century Germany) 114

ונ"ל דאף כי האי גוונא כבר היא מושכרת לכ"ע חשוב בהבלעה ויוצאה בדיינים משום סכנה, דילמא אי ידעה דלא ליתב לה שכר לא אתייא, או מתעצלת במצוה.

It appears to me that even in such a case, she is already hired by everyone, it is considered *havlaah* and she may even litigate for this payment, because of danger. Perhaps, if she knew that they would not pay her then she would not come, or she would be slow in the mitzvah.

25. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 8:15:13:7

בכלל התעריף שמקבלת עבור הטיפול כוללת בחשבון גם עבור זה שמושכרת היא בתמידות לכולי עלמא להיות מיוחדת ומיועדת רק עבור התפקיד הזה

Included within the wages she receives for treatment is an accounting for the fact that she is perpetually hired for everyone, to be dedicated for this role.

26. Code of Jewish Law (16th century Israel), Orach Chaim 306:5

אסור לשכור חזנים להתפלל בשבת; ויש מי שמתיר.

One may not hire a *chazan* to pray on Shabbat, but there are those who permit.

27. Rabbi Yitzchak Elchanan Spektor (19th century Lithuania), printed in Halachah uRefuah 1 pg. 49

ודאי דיש להתיר ליטול שכרו משום דהך טעמא שלא תהא מכשילין לעתיד לבוא

Certainly, one may accept payment, due to the reasoning of, "Lest one cause them to stumble in the future."

28. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 8:15:13:3

נראה דתרוייהו צריכי אהדדי, וברישא דדבריו כתב לנמק שיש יסוד לעצם היתר הלקיחה, ושהמילדת שלוקחת שכר לא נקראת שלוקחת באיסור, והיינו מפני שזה חשוב ג"כ בהבלעה בהיות והיא מושכרת ועומדת לכו"ע. ובסיפא דדבריו בא להסביר גם על חיוב התשלום שיש בזה ג"כ, ושהנותנים אינם יכולים לבוא בטענה של קים לי שכן יש בזה איסור של שכר שבת ועי"כ ישתמטו מלשלם, והיינו מפני דעי"כ יכולים להביא בפעם אחרת איזה יולדת לידי סכנה בזה שהמילדת לא תרצה לבוא או תתעצל בדבר

It appears that the two reasons require each other. At first he wrote to explain that there is a foundation for permitting accepting payment, and the midwife who accepts payment is not viewed as accepting it in a prohibited way. This is because the payment is considered *havlaah*, since she has a standing position for everyone. At the end he explained that there is also an obligation to pay this, and that those who are to pay cannot claim, "We believe there is a prohibition of payment for Shabbat" and so escape paying. That could create a circumstance in which another woman giving birth could be endangered, as the midwife might not want to come, or might be slow in the matter.

29. Rabbi Tzvi Pesach Frank (20th century Israel), Har Tzvi Orach Chaim 1:204

ויש להוסיף עוד דהרפואה היא גם לימי החול ובשביל התועלת של ימי החול נוטל.

One should add that the cure is also for the weekdays, and he is paid for the weekday benefit.

30. Rabbi Dr. Avraham Sofer Abraham, Nishmat Avraham Yoreh Deah 336:11(4)

מי שעובד במשמרת בבית חולים יהודי ובסוף החודש מפורט בתלוש משכורתו שהוא מקבל כו"כ עבור משמרת שבת (שהוא שכר יותר גבוה ממשמרת יום חול), א"ל מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א שמותר, א) דמובא במ"ב שו"כד לגבי מילדת דמותר וה"ה לכל העוסקים בצרכי החולה (אפילו אלה שמביאים לו את האוכל או שוטפים כלים וכו'), ועוד ב) אין זה נקרא שכר שבת אלא הבלעה ומותר...

Regarding one who works on a shift in a Jewish hospital, receiving a detailed account on his paystub at the end of the month, stating that he received X for his Shabbat shift (which is greater than for a weekday shift), Rabbi Yehoshua Neuwirth told me that this is permitted: 1) Mishneh Berurah 306:24 permits a midwife to be paid, and the same is true for all those involved in the patient's needs (even those who bring him food, or wash the implements, etc.) 2) Further, this is not called "Shabbat payment", as it is in *havlaah* and it is permitted...